

ԲԱՆԿԱՅԻՆ ԳՈՐԾ

ՏԻԳՐԱՆ ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ

ՀՊՏՀ «Ֆինանսական շուկաներ և
ինստիտուտներ» ամբիոնի ասպիրանտ

ԱՌԵՎՏՐԱՅԻՆ ԲԱՆԿԵՐԸ ՈՐՊԵՍ ԱՐԺԵԹՂԹԵՐԻ ՇՈՒԿԱՅԻ ԻՆՍՏԻՏՈՒՑԻՈՆԱԼ ՄԱՍՆԱԿԻՑՆԵՐ

Առևտրային բանկը առաջին հերթին ձեռնարկատիրական գործունեության սուբյեկտ է, որը ֆինանսական շուկայում շահույթ է հետապնդում տնտեսավարող սուբյեկտներին ֆինանսական ծառայությունների որոշակի հավաքածու մատուցելու միջոցով, որոնց հիմքում ընկած են բանկային յուրահատուկ ծառայություններ:

Ֆինանսական կառուցվածքի մասշտաբային հետազոտության հիման վրա Դեմիրգուչ-Կանտը և Լևայնը արել են հետևյալ եզրակացությունը¹. որքան հարուստ է երկիրը, այնքան, ընդհանուր առմամբ, ավելի զարգացած է և առավել ակտիվ ու արդյունավետ է գործում դրա ֆինանսական համակարգը, այնքան ավելի ակտիվ և արդյունավետ է ֆոնդային շուկան՝ բանկերի համեմատությամբ: Այլ խոսքով՝ ազգային ֆինանսական համակարգը սկսում է ավելի կողմնորոշվել դեպի կապիտալի շուկան:

Ֆինանսական համակարգի տեսակը պայմանավորված է այն հանգամանքով, թե ֆոնդային շուկայի ինչ մոդել է ձևավորվում այս կամ այն երկրում: Յա. Միրկինը նշում է, որ զարգացած երկրների շուկայական տնտեսությունը ցուցադրում է տարբեր մոդելներ². «անգլո-սաքսոնական» (բողոքական կապիտալիզմ) և գերմանական տեսակի «հեռնոպյան» կապիտալիզմ, ճապոնական կամ շվեդական և այլն:

Զարգացած շուկայական տնտեսություն ունեցող երկրներում տեղի է ունենում քննարկված մոդելների տարբերությունների վերացում, և ավելի էական են դառնում ֆինանսական շուկաների կազմակերպման նմանությունը կամ նույնիսկ համընկնումը: Մյուս կողմից՝ առաջանում է ֆինանսական հողի ինգների ձևավորման միտում: Արժեթղթերի շուկայում բանկերի գործունեությունն ընդլայնվում է, բազմազանեցվում է սեփականության կառուցվածքը: Եվրոպական երկրներում ֆինանսական միջնորդության ցանցը մեծանում է, ոչ բանկային ֆինանսական միջնորդները ավելի ու ավելի կարևոր դեր են խաղում որպես ոչ ֆինանսական հատվածներից կապի-

¹ Տե՛ս Demirgüec-Kunt Asli, Levine Ross, Bank-based and Market-Based Financial Systems: Cross-Cultural Comparisons:

² Տե՛ս Миркин Я., Рынок ценных бумаг России: Воздействие фундаментальных факторов, прогнозов и политика развития. М., „Альпина Паблишер“, 2002, էջ 624:

տալի հավաքագրողներ³:

Ինչ վերաբերում է հայկական շուկային, ապա այն միանգամից ձևավորվել է առավել ժամանակակից գաղափարախոսության հիման վրա, այդ պատճառով իր վրա չի կրում հին, անցած սովորությունների և տեխնոլոգիաների բեռը, ինչը պետք է նպաստի տեղի ունեցող ինստիտուցիոնալ փոփոխություններին ավելի հեշտ հարմարվելուն:

Վերջին տարիներին բանկերի քանակի զգալի փոփոխություններ տեղի չեն ունեցել, ինչը չի կարելի ասել վարկային կազմակերպությունների, ներդրումային ընկերությունների կամ ապահովագրական ընկերությունների մասին:

Աղյուսակ 1

ՀՀ ֆինանսական շուկայի հիմնական մասնակիցների թիվը 2001-2011 թթ.⁴

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Առևտրային բանկեր	30	28	20	20	21	21	22	22	22	21	21
Վարկային կազմակերպություններ	5	6	6	9	10	17	21	24	27	32	31
Ներդրումային ընկերություններ	20	20	21	19	18	20	13	10	8	8	8
Ապահովագրական ընկերություններ	25	23	22	26	23	15	10	12	12	11	9

Աղյուսակի տվյալները վկայում են ՀՀ-ում առևտրային բանկերի՝ ֆինանսական շուկայի մյուս մասնակիցների համեմատությամբ առավել կայունության մասին, ինչպես նաև փաստում են, որ բանկերի ակտիվները ավելի մեծ են ֆինանսական շուկայի մյուս մասնակիցների ակտիվներից:

Ապահովագրական և ներդրումային ընկերությունների քանակի նվազումը վկայում է այդ ինստիտուտների թերզարգացման, իսկ վարկային կազմակերպությունների քանակի աճը՝ զարգացման մասին:

Աղյուսակ 2

ՀՀ արժեթղթերի շուկայի ինստիտուցիոնալ մասնակիցների կազմում առևտրային բանկերի տեսակարար կշիռը⁵

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Առևտրային բանկեր	0	0	0	0	0	0	1	13	20	19	19
ԱՇ մասնակիցների կազմում առևտրային բանկերի տեսակարար կշիռը	-	-	-	-	-	-	7.7%	65.0%	74.1%	76.0%	76.0%
Ընդամենը մասնակիցներ	16	20	21	19	18	20	13	20	27	25	25

³ Տե՛ս Schmidt Reinhard H., Hackethal Andreas, Tyrell Marcel, Disintermediation and the Role of Banks in Europe: An International Comparison, Johann Wolfgang Goethe – Universitat, Frankfurt am Main. Working Papes Series: Finance & Accounting. No 10, January 1998:

⁴ Աղյուսակը կազմել ենք <http://www.cba.am>, <http://www.nasdaqomx.am>, <http://www.armstat.am> կայքի տվյալների հիման վրա:

⁵ Աղյուսակը կազմել ենք <http://www.nasdaqomx.am> կայքի տվյալների հիման վրա:

Առևտրային բանկերը ՀՀ-ում սկսել են զարգանալ 2007 թ.-ից՝ «Արժեթղթերի շուկայի մասին» ՀՀ օրենքի ընդունումից հետո, և բանկերի ճնշող մեծամասնությունը հանդես է գալիս որպես արժեթղթերի շուկայի ինստիտուցիոնալ մասնակից:

Առևտրային բանկերի կողմից արժեթղթերի շուկայում գործառնությունների օպտիմալ կազմակերպման համար մեծ նշանակություն ունի դրանց դասակարգման ուսումնասիրությունը.

Աղյուսակ 3

Առևտրային բանկերի կողմից արժեթղթերով գործառնությունների դասակարգումը⁶

Դասակարգման հատկանիշը	Արժեթղթերով գործառնությունների տեսակները		
Ըստ արժեթղթի տեսակի	Բաժնետոմսերով Պարտատոմսերով Մուրհակներով Ածանցյալ արժեթղթերով		
Ըստ գործառնությունների բնույթի	Ակտիվային (ներդրումային) Պասիվային (էմիսիոն) Կոմիսիոն-միջնորդային Բրոքերային Խորհրդատվական Տրաստային (հավատարմագրային) Դեպոզիտային Տրանսֆեր-գործակալային Ինկասացիոն Երաշխիքային		
Ըստ հաճախորդների	Իրավաբանական անձանց սպասարկում Ֆիզիկական անձանց սպասարկում	Ռեզիդենտների սպասարկում Ոչ ռեզիդենտների սպասարկում	Թողարկողների սպասարկում Ներդրողների սպասարկում Միջնորդների սպասարկում
Ըստ բանկի գործունեության վերջնական արդյունքի ձևավորման մեջ մասնակցության բնույթի	Հիմնական գործառնություններ Օժանդակ գործառնություններ՝ արժեթղթերով վարկավորման արժեթղթերի գրավադրման ռիսկերի ապահովագրության		
Ըստ նպատակայնության	Ուղղված՝ եկամտի ստացմանը իրացվելիության ապահովմանը ռիսկերի նվազեցմանը Ուղղված այլ նպատակների՝ ձեռնարկության նկատմամբ հսկողության ձեռքբերման, սպասարկման ժամանակ արտոնությունների ապահովման, մրցակցության սահմանափակման, միաձուլման և կլանման, այլ		

⁶ Աղյուսակը կազմել ենք առևտրային բանկերի տվյալների ուսումնասիրության հիման վրա. <http://www.worldbank.org>, <http://www.ebrd.com>, <http://www.imf.org>, <http://www.banks.am>, <http://www.bis.org/cbanks.htm>.

Ըստ իրականացման միջոցի	Միջնորդի միջոցով իրականացվող Բանկի կողմից ինքնուրույն իրականացվող՝ բորսայի միջոցով բորսայից դուրս
Ըստ իրականացման ժամկետի	Դրամարկղային Ժամկետային
Ըստ արժեթղթի արժույթի	Ազգային արժույթով Արտարժույթով
Ըստ արժեթղթերի պատկանելության	Հայրենական Արտասահմանյան

Այսպիսով՝ արժեթղթերի շուկայում առևտրային բանկերը իրականացնում են չորս տնտեսական գործառնություններ՝ ներդրողի, միջնորդի, հաշվարկային կենտրոնի և թողարկողի, ըստ այդմ՝ հսկում են ներդրումային հոսքերի հիմնական մասը:

Կարծում ենք՝ արժեթղթերի շուկայում բանկի գործունեությունը չպետք է դիտվի նրա այլ գործառնություններից կախված: Հենց բանկի՝ որպես ֆինանսավարկային միջնորդի առանձնահատկությունը պետք է դառնա այն սկզբնակետը, որը թույլ կտա պարզել արժեթղթերով գործառնությունների կազմակերպման նրա յուրահատկությունը:

ՀՀ-ում բանկերը ֆինանսական շուկայի ամենազարգացած մասնակիցներն են, որը պայմանավորված է ՀՀ-ի՝ դեռևս զարգացող պետություն լինելով, իսկ ֆինանսական շուկայի մյուս մասնակիցները իրենց զարգացման տեմպերով դեռևս հետ են մնում առևտրային բանկերից:

Ներդրումային ռեսուրսների հիմնական սեփականատերերն են պետությունը, կազմակերպությունները և բնակչությունը: Ներդրողների նշված կատեգորիաների կողմից արժեթղթերում միջոցների անմիջական ներդրումը տեղի է ունենում երկու եղանակով՝ ներդրումային միջնորդների միջոցով և սեփական ուժերով:

Արժեթղթերի շուկայում բանկերն իրականացնում են տարաբնույթ ֆինանսական գործառնություններ, որոնք դասակարգվում են տարբեր բնութագրիչներով: Որոշ տնտեսագետներ կարևորում են բանկերի գործառնությունների դասակարգումն ըստ իրականացման նպատակի⁷ ուղղակի և պորտֆելային (փաթեթային) ներդրումներ:

Ուղղակի ներդրողները ցանկանում են մասնակցել ձեռնարկության կառավարմանը՝ ակնկալելով շահույթի ստացում շահաբաժնի տեսքով: Նրանց անվանում են ռազմավարական ներդրողներ, և կատարած ներդրումները կրում են երկարաժամկետ բնույթ: Այսպիսի ներդրողներ ՀՀ-ում սակավաթիվ են, որի հիմնական պատճառներն են՝

- երկրի հետ կապված ռիսկի առկայությունը,
- կլանների գոյությունը,
- արժեթղթերի շուկայի թերզարգացումը,
- օրենսդրական դաշտի անկատարությունը,
- պետական ռազմավարական ծրագրի բացակայությունը,

⁷ St'u Организация деятельности коммерческого банка. М., 2004, էջ 413:

- ռազմավարական ներդրումների ծրագրի բացակայությունը⁸:

Պորտֆելային ներդրողները չեն ցանկանում մասնակցել ձեռնարկության կառավարմանը, սակայն ակնկալում են շահույթի ստացում շահաբաժնի ձևով: Այս ներդրողները ձևավորում են տարբեր ընկերությունների արժեթղթերի փաթեթ և կառավարում այն: Այսպիսի ներդրողներ ՀՀ-ում ներկայումս գրեթե չկան: Դա պայմանավորված է նրանով, որ շահաբաժինները հիմնականում չեն վճարվում, փոքր ներդրողների իրավունքների ու շահերի պաշտպանության մեխանիզմը բացակայում է:

Բանկի գլխավոր նպատակը շահույթի ստացումն է, հիմնական խնդիրներից մեկը՝ իրացվելիության ապահովումը: Այդ խնդրի լուծման համար օգտագործվում են արժեթղթերով այնպիսի գործառնություններ, ինչպիսիք են մուրհակների հաշվառումը, լոմբարդային վարկը, ռեպո գործարքները և այլն: Իրացվելիության կառավարումը կարող է իրականացվել նաև ուղղակի արժեթղթերի առք ու վաճառքի ճանապարհով:

Արժեթղթերով կատարվող գործառնությունները թույլ են տալիս առևտրային բանկերին մեղմելու հիմնական բանկային գործառնությունների իրականացման ժամանակ ծագող հակասությունները: Ավանդաբար բանկերը առավել ակտիվ գործառնություններ են իրականացնում մուրհակներով և սերտիֆիկատներով, որոնց բնույթը վարկային է:

Արժեթղթերով կատարվող գործառնությունները բանկը կարող է իրականացնել ինչպես իր հաշվին, այնպես էլ հաճախողների հաշվին և նրանց հանձնարարությամբ: Եթե արժեթղթերով գործառնությունները կատարվում են բանկի հաշվին և ուղղված են բանկի ռեսուրսների ձևավորմանը, ապա դրանք պասիվային են:

Բանկի կողմից արժեթղթերով իրականացվող գործառնությունները, կապված սեփական միջոցների տեղաբաշխման հետ, որոնք կատարվում են բանկի անունից և բանկի հաշվին, կոչվում են ակտիվային: Դրանք ներառում են արժեթղթերում ներդրումները, մուրհակների հաշվառումը, արժեթղթերի գրավադրմամբ վարկավորումը և արժեթղթերով վարկավորումը:

ՀՀ-ում արժեթղթերով իրականացվող գործառնությունների ընդհանուր ծավալում առավել մեծ տեսակարար կշիռ ունեն բանկերի կողմից արժեթղթերով կատարվող գործառնությունները, քանի որ մեզանում դեռևս առկա է վախ՝ ու ռիսկից խուսափելու ազգային մտածելակերպը, իսկ նման ռիսկերի դիմելիս առավել ապահովված են առևտրային բանկերը:

Բանկերի կողմից արժեթղթերով իրականացվող դասական գործառնությունները, բանկերի նպատակներից ելնելով, կարծում ենք, կարելի է միավորել հետևյալ խմբերում.

1. իրացվելիության պահուստների պահպանման նպատակով կատարվող գործառնություններ,
2. համեմատաբար երկար ժամկետում եկամտի ստացման նպատակով իրականացվող գործառնություններ,
3. տնտեսավարող սուբյեկտների վարկավորմանը նման գործառնություններ,

⁸ Տե՛ս Проблемы развития рынка капитала в Армении: Сборник материалов научно-практической конференции 14.04.1999, Ер.:

4. սեփական արժեթղթերի թողարկման միջոցով ռեսուրսների ներգրավման գործառնություններ,

5. գործառնություններ, որոնց միջոցով բանկը բավարարում է հաճախորդների պահանջները՝ հանդես գալով որպես նրանց գործակալ:

Դրամի պահանջարկի տատանման մեկ այլ՝ ոչ պակաս կարևոր պատճառ կապված է բանկերի կողմից իրականացվող վարկավորման գործառնության հետ:

Իրացվելիության բարձր մակարդակի ապահովման ամենապարզ եղանակը դրամարկղում և թղթակցային հաշիվներում հաստատուն չնվազող մնացորդ ունենալն է, որը հնարավորություն կտա ծածկելու բանկից արտահոսող դրամական միջոցների ծայրահեղ տատանումները: Այս եղանակը, լինելով ամենապարզը, միաժամանակ ամենաթանկն է, քանի որ, ըստ էության, սառեցվում են միջոցներ, որոնք կարող էին բանկին եկամուտ բերել:

Իրավիճակից ելքը միջոցների եկամտաբեր տեղաբաշխման այնպիսի ուղիների որոնումն է, որոնք, ի տարբերություն վարկերի, հնարավոր կլինի արագ վերածել դրամական միջոցների՝ դրանց հանդեպ մեծ պահանջարկի դեպքում:

Չարգացած ֆինանսական համակարգ ունեցող երկրներում մյուս հնարավորություններ բանկերին ընձեռում է արժեթղթերի շուկան: Այդ շուկայում գտնվող գործիքները բանկերի համար կարող են իրացվելիության ապահուստ ձևավորել: Դա անվանում են իրացվելիության երկրորդային ռեզերվ, ի տարբերություն առաջնայինի, որը ներառում է դրամարկղում և թղթակցային հաշիվներում կանխիկ փողը:

Նման ռեզերվի համար պիտանի արժեթղթերը պետք է օժտված լինեն մի շարք հատկություններով.

1. ակտիվորեն շրջանառվեն շուկայում և արագ իրացվեն,

2. դրանց գների տատանումները պետք է նվազագույն չափով լինեն, որպեսզի հնարավոր լինի ցանկացած պահի վաճառել՝ առանց կորուստների,

3. դրանք թողարկողին չվճարման ռիսկն այնքան աննշան լինի, որ դա անտեսվի:

Արժեթղթերի առատության մեջ նշված պահանջներն առավել ընդգրկում բավարարում են պետական պարտքային արժեթղթերը: Ոչ մեծ ծավալներով պահուստում կարող են ընդգրկվել նաև շուկայում շրջանառվող խոշոր բանկերի դեպոզիտային սերտիֆիկատները, ինչպես նաև ապահով կորպորացիաների կարճաժամկետ պարտքային պարտավորությունները:

Հայաստանում բանկերի կողմից մեծ ծավալի գործարքներ առավելապես կատարվում են պետական արժեթղթերով, որոնց տեսակարար կշիռը պետական պարտատոմսերով իրականացվող ընդհանուր գործառնությունների մեջ 2009 թ. կազմել է 41.1%⁹:

⁹ Տե՛ս ՀՀ ԿԲ պաշտոնական կայք՝ <http://www.cba.am>

ՀՀ առևտրային բանկերի կողմից պետական արժեթղթերով գործառնությունների ծավալը դրանցով իրականացվող ընդհանուր գործառնությունների մեջ

	2006	2007	2008	2009	2010	2011 հոկտեմբեր
Պետական արժեթղթերով իրականացվող գործառնությունների ծավալը	93623	112190	81107	109341	135523	139677
Տեսակարար կշիռը բանկերի կողմից արժեթղթերով իրականացվող ընդհանուր գործառնությունների մեջ	98.7%	97.6%	96.0%	96.3%	97.1%	97.0%

Աղյուսակի տվյալները ցույց են տալիս, որ ՀՀ առևտրային բանկերի կողմից պետական արժեթղթերով գործառնությունների տեսակարար կշիռը դրանցով իրականացվող ընդհանուր գործառնությունների ծավալում աստիճանաբար նվազել է: Տվյալները վկայում են, որ ՀՀ առևտրային բանկերի համար գրավիչ են պետական արժեթղթերը:

Իրացվելիության երկրորդային ռեզերվի գործառնությամբ բանկի օպերատիվ իրացվելիության ապահովումն է, իսկ բանկից դրամական միջոցների ելքերը էականորեն գերազանցում են մուտքերը, այն դեպքում, երբ անհրաժեշտ է օպերատիվորեն բավարարել հաճախորդների վարկային պահանջները:

Ներդրումային արժեթղթերը բանկերին տոկոսային եկամուտ են բերում, ներդրումային ծառայությունների մատուցման դիմաց եկամուտ են ստանում կոմիսիոն վճարների և շուկայական արժեքի աճի ձևով: Ներդրումային արժեթղթերն ավելի մեծ եկամուտ են ապահովում, քան իրացվելիության ռեզերվում ներառվողները, բայց շատ ավելի ցածր եկամուտ, քան վարկային գործառնությունները:

Ներդրումային փաթեթի նկատմամբ նվազագույն պահանջն այն է, որ փոխհատուցի ներգրաված դեպոզիտների դիմաց ծախսերը՝ ապահովելով ոչ մեծ տոկոսային կետին մոտ մարժա: Ի տարբերություն վարկերի, ներդրումային արժեթղթերը համեմատաբար երաշխավորված կայուն եկամուտ են ապահովում՝ ստեղծելով եկամուտների յուրահատուկ «բարձիկ», որը ներդրումային արժեթղթի կարևորագույն առավելություններից է:

Աղյուսակի 5-ի տվյալներից երևում է, որ ֆոնդային բորսայում բանկերը ներդրումային արժեթղթերով ամենամեծ ծավալով գործարքներ կատարել են 2009 թ., իսկ առևտրային բանկերի կողմից բորսայում ներդրումային արժեթղթերով իրականացվող գործառնությունների տեսակարար կշիռը բանկերի կողմից արժեթղթերով կատարվող ընդհանուր գործառնությունների մեջ հիմնականում նվազել է:

Աղյուսակ 5

ՀՀ առևտրային բանկերի կողմից ներդրումային արժեթղթերով ֆոնդային բորսայում կատարվող գործառնությունների ծավալը արժեթղթերով իրականացվող ընդհանուր գործառնությունների մեջ¹⁰

	2006	2007	2008	2009	2010	մյն դրամ 2011 օգոստոս
Ներդրումային արժեթղթերով իրականացվող գործառնությունների ծավալը	2241.7	1812.4	329.7	3698.0	525.6	387.5
Տեսակարար կշիռը բանկերի կողմից արժեթղթերով իրականացվող ընդհանուր գործառնությունների մեջ	2.4%	1.6%	0.4%	3.3%	0.4%	0.3%

Առևտրային բանկերի կողմից մուրհակներով իրականացվող հիմնական գործարքների շարքում կարելի է առանձնացնել սեփական մուրհակների թողարկումը՝ մուրհակային վարկերի հատկացումը, մուրհակներով կոմիսիոն գործառնությունները և դրանց գրավադրմամբ շուկայի մյուս մասնակիցների վարկավորումը:

Բանկային վարկավորման գործառնություններից է արժեթղթերի առուվաճառքը՝ հետադարձ գնման պայմանով, կամ կարճ՝ ռեպո գործառնությունները, որոնք, որպես կանոն, օգտագործվում են կարճաժամկետ վարկավորման համար:

Տնտեսական բնույթով ռեպո գործարքները մնան են արժեթղթերի գրավադրմամբ վարկավորմանը, սակայն վերջինս չի նախատեսում սեփականության իրավունքի փոխանցում:

Բանկերը ռեպո գործարքներն օգտագործում են իրացվելիության կառավարման, սնանկացման ռիսկի նվազեցման, բանկային գործունեության ֆինանսավորման և ամբողջ բանկային համակարգի ապահովության մակարդակի բարձրացման նպատակով:

Առևտրային բանկերը ֆոնդային բորսայում ռեպո գործառնություններ սկսել են իրականացնել 2009 թ., և առաջիններից են եղել «Արարատբանկը» և «Կոնվերսբանկը»: Մինչ այդ, բանկերի կողմից ռեպո գործարքներ կնքվել են արտաբորսայում:

Աղյուսակի 6-ի տվյալներից երևում է, որ ռեպո գործառնությունները լայնորեն տարածված են ՀՀ առևտրային բանկերում, սակայն, 2009 թ. սկսած, դրանց ծավալը արժեթղթերով իրականացվող ընդհանուր գործառնությունների մեջ նվազել է, ինչի հիմնական պատճառը, կարծում ենք, ճգնաժամն է:

«Արժեթղթերի շուկայի մասին» ՀՀ օրենքով բանկերը կարող են բանկային լիցենզիայի հիման վրա մատուցել հիմնական և ոչ հիմնական ներդրումային ծառայություններ:

¹⁰ Տե՛ս NASDAQ OMX Armenia պաշտոնական կայք՝ <http://www.nasdaqomx.am>

**ՀՀ առևտրային բանկերի կողմից իրականացվող ռեպո գործառնությունների
ծավալը արժեթղթերով իրականացվող ընդհանուր գործառնությունների մեջ¹¹**

մլն դրամ

	2006	2007	2008	2009	2010	2011 օգոստոս
Ռեպո գործառնությունների ծավալը	12351.6	19858.8	18853.4	20980.3	21452.8	13524.0
Տեսակարար կշիռը բանկերի կողմից արժեթղթերով իրականացվող ընդհանուր գործառնությունների մեջ	13.0	17.3	22.3	18.5	15.4	9.4

Բանկերը կարևոր դեր են խաղում արժեթղթերի միջազգային շրջանառության կազմակերպման գործում՝ դեպոզիտային անդորրագրերի թողարկմամբ: Դեպոզիտային անդորրագրերը ֆինանսական ինստիտուտներին, որոնց արգելված են արտասահմանյան արժեթղթերում ներդրումները, թույլ են տալիս մի կողմից՝ ներդնել միջոցներն այդպիսի արժեթղթերում, մյուս կողմից՝ արժեթղթեր թողարկողներին հնարավորություն են տալիս դրանք իրացնելու միջազգային շուկաներում¹²:

Ամփոփելով ասվածը՝ բանկերի կողմից արժեթղթերով իրականացվող գործառնությունները կարելի է դասակարգել 4 խմբում՝ ելնելով դրանց նպատակայնությունից. ներդրումային գործառնություններ, հեջավորման գործառնություններ, իրացվելիության կառավարման հետ կապված գործառնություններ, հաճախորդներին մատուցվող ծառայություններով պայմանավորված գործառնություններ:

Ներդրումային գործառնությունների առարկան հիմնականում բաժնետոմսերն ու պարտատոմսերն են: Բանկերը հեջավորման գործառնություններ իրականացնելիս նպատակ ունեն նվազեցնելու ռիսկերը և հնարավորինս կառավարելու դրանք, քանի որ արժեթղթերով կատարվող գործառնությունները բավական ռիսկային են: Այսպիսով՝ արժեթղթերի շուկայում կարևորվում են առևտրային բանկերի ինչպես ներդրումային գործառնությունները, այնպես էլ ներդրումային ծառայությունները, քանի որ գործարքների մեծ մասը իրականացվում է բանկերի միջոցով:

ТИГРАН ХАЧАТРЯН

Аспирант кафедры „Финансовые
рынки и институты” АГЭУ

Коммерческие банки как институциональные участники рынка ценных бумаг. - Коммерческий банк в первую очередь является субъектом хозяйственной деятельности, который на финансовом рынке преследует прибыль посредством оказания хозяйственным субъектам определенного

¹¹ Տե՛ս ՀՀ ԿԲ պաշտոնական կայք՝ <http://www.cba.am>

¹² Տե՛ս „Коммерсант”, 1996, N12, էջ 46:

набора финансовых услуг, в основе которых лежат банковские специфические услуги.

Главной целью банка является получение прибыли, а одним из основных задач - обеспечение ликвидности. Для решения этих задач банки осуществляют разные операции с ценными бумагами.

На рынке ценных бумаг коммерческие банки осуществляют четыре экономические функции - инвестора, посредника, расчетного центра и эмитента, и поэтому контролируют основную часть инвестиционных потоков.

TIGRAN KHACHATRYAN

*Post-graduate at the Chair of „Financial
Markets and Institutions” at ASUE*

Commercial banks as institutional securities market participants.- The commercial bank first of all is a subject of economic activities which pursues profit in the financial market by providing a certain set of financial services to economic subjects on the basis of which special bank services are laid.

The main purpose of the bank is making profit, and one of the primary goals is the liquidity support. For the solution of these problems the banks realize different operations with securities.

In the securities market commercial banks perform four economic functions - those of the investor, the intermediary, the financial settlements centre and the emitter, and consequently supervise the basic part of investment streams.